

Notitie

REKENKAMER VENLO

aan Gemeenteraad Venlo

c.c. College van B&W

van Rekenkamer Venlo

onderwerp Bevindingen jaarstukken gemeente Venlo 2011

team GEGRF

steller A.J. Holman MAC

doorkiesnummer 077-3596341

e-mail b.holman@venlo.nl

datum 02 mei 2012

Inleiding

De rekenkamercommissie van de gemeente Venlo (hierna: rekenkamer) heeft het jaarlijkse onderzoek van de jaarstukken als een vast onderdeel opgenomen in het onderzoeksprogramma.

De rekenkamer richt zich in deze onderzoeken op de vraag of de jaarstukken de raad in staat stellen zijn sturende en controlerende rol waar te maken. Meer concreet stellen wij ons daarbij de vraag of de beleidsinformatie voldoende is met het oog op het uitoefenen van het budgetrecht van de raad.

Bij onderzoek naar de jaarstukken heeft ook de door de raad aangewezen accountant een prominente rol. De rekenkamer en de accountant onderzoeken de jaarstukken elk met hun eigen invalshoek. Het is daarom van belang te wijzen op de verschillen hiertussen:

- De accountant kijkt naar het getrouwe beeld van de financiële verantwoording en de rechtmatigheid van het financiële beheer. De reikwijdte van de accountantscontrole betreft de jaarrekening.
- De rekenkamer kijkt naar de kwaliteit van de verantwoordingsinformatie, naar de weergave van beleidsprestaties en de stuurkracht van de raad. De rekenkamer onderzoekt niet alleen de jaarrekening maar ook het jaarverslag.

Voor de raad is het van belang om het verslag van bevindingen van de accountant als een zelfstandig document te lezen, omdat de accountant andere zaken belicht dan de rekenkamer.

In voorgaande jaren heeft de rekenkamer vele aanbevelingen gedaan met name op het gebied van leesbaarheid voor de raad het verbinden van programmadoelen, tijd en prestatie-indicatoren. Dit heeft geleid tot verbeteringen in de rapportages, zoals een jaarverslag in een half uur, en stoplichtrapportages in de programma's.

Verbeteringen 2011

In 2011 zijn forse stappen gezet bij met name prorap II en de programmarekening om aansluiting te maken bij de meerjarenbegroting. Hierdoor is het inzicht in de bereikte resultaten voor de raad sterk verbeterd. Financieel wordt volstaan met een rekeningoverzicht op programmaliijn-niveau, met een verwijzing naar de gegevens van de programmarekening. Hierdoor blijft het moeilijk om bereikte resultaten te koppelen aan

Notitie

financiële inspanningen. Voor het inzicht van de raad zou het goed zijn om bij de resultaten bijvoorbeeld de belangrijkste projecten met de daarbij behorende kosten te noemen, Dit neemt niet weg dat de huidige manier van verantwoording met de meerjarige grafieken een forse verbetering is.

Geen onderzoek, wel een notitie

Om te voorkomen dat de rekenkamer bij een uitputtend onderzoek van de jaarstukken een herhaling van zetten doet in haar aanbevelingen, beperkt de rekenkamer zich ook dit jaar tot een notitie aan de raad, waarbij een aantal aspecten extra belicht worden, te weten:

- De algemene resultaatontwikkeling
- De ontwikkeling van het weerstandsvermogen
- De jaarrekening in een half uur
- Verslag bevindingen accountant

De rekenkamer hoopt hierbij de raad een aantal aandachtspunten mee te geven bij de behandeling van de jaarstukken in de raadsvergadering van mei.

De algemene resultaatontwikkeling

De begroting werd door het college getypeerd met de term “in zwaar weer” en de jaarrekening met “buitengewoon zorgwekkend”

In Prorap II kon alleen door de inzet van incidentele resultaten een sluitende begroting worden gepresenteerd, en dit geldt ook voor de jaarrekening. In de jaarrekening 2011 is het negatieve resultaat beperkt tot 0,6 mio euro door de inzet van incidentele inkomsten en onderuitputting van (nog) niet uitgevoerde activiteiten.

Bedragen x 1000 euro

	Begr.2011	Prorap I	Prorap II		Jaarrek. 2011
Baten	299.754	310.531	324.870		325.592
Lasten	325.411	337.170	339.691		337.017
Onttrekkingen res	32.967	45.342	42.527		34.369
Stortingen res	7.246	18.703	27.122		23.528
Saldo	63	0	585		-584

Wanneer puur naar de ontwikkeling van de baten en lasten gekeken wordt heeft prorap II al een goed inzicht in de resultaatontwikkeling gegeven aan de raad. Door het sluitend maken met behulp van incidentele middelen en onderuitputting is het beeld nog te rooskleurig geschetst.

Het college geeft hierbij al aan dat in de komende kadernota toch geld gevraagd moet gaan worden voor een aantal nu uitgestelde activiteiten. Het feitelijk resultaat is dus slechter dan genoemde 0,6 mio euro.

Het resultaat inclusief bestemmingsvoorstellen van niet uitgevoerde activiteiten is -/- 2,5 mio euro. Door vrijval van reserves door aanbestedingsvoordelen (waar een apart raadsbesluit voor nodig is) wordt dit volledig gecompenseerd. Hierdoor blijft de onzekerheid voor de raad beperkt tot de uitgestelde activiteiten die pas zichtbaar zullen worden in de komende kadernota.

Solvabiliteit

Het eigen vermogen van de gemeente Venlo loop terug van 120 mio naar 108 mio euro.

Notitie

De solvabiliteit (verhouding eigen/vreemd vermogen) is in twee jaar teruggelopen van 0,45 naar 0,30. De gemeente is hiermee op zich nog voldoende solvabel, maar wanneer óf het eigen vermogen nog verder terugloopt, óf het vreemd vermogen sterk stijgt, komt er spanning op de solvabiliteit te staan. De financierbaarheid van toekomstige schuldposities en herfinanciering van de huidige komt dan in gevaar.

Een solvabiliteit van 0,25 wordt voor gemeenten als een minimumwaarde gezien.

Ontwikkeling weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om (financiële) risico's af te dekken. De te hanteren uitgangspunten zijn gebaseerd op de door de raad vastgestelde beleidsnota 'risicomanagement en weerstandsvermogen'.

In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de risico's beschreven waarbij rekening wordt gehouden met de kans van het zich voordoen, de financiële gevolgen en de genomen beheersmaatregelen. De ratio weerstandscapaciteit geeft aan in hoeverre de financiële risico's worden afgedekt door beschikbare, vrije middelen.

Ratio weerstandscapaciteit (na resultaatbestemming)

Jaarrekening 2011

Bedragen x € 1.000

Totale weerstandscapaciteit	3.624
Benodigde weerstandscapaciteit	9.275
Tekort(-) weerstandscapaciteit	5.650 -
Ratio	0.39

Als de ratio 1 of hoger is worden de geïdentificeerde risico's financieel afgedekt met inachtneming van de kans dat zij zich voordoen. Een ratio die lager is dan 1,0 duidt op een kwetsbaardere financiële positie (met name in economisch moeilijke tijden)

In 2010 was sprake van een ratio van 0,4 na bestemming van het rekeningresultaat. In de meerjarenbegroting werd uitgegaan van een meerjarig stabiele waarde van 0,85 De feitelijke ontwikkeling van de ratio is zorgelijk.

Als hierbij in aanmerking wordt genomen dat de ratio weerstandscapaciteit van het grondbedrijf ook relatief laag en zorgelijk is gebleven (de ratio is 0.79), blijven de zorgen onveranderd. Het College geeft verder zelf al in de jaarrekening aan dat de ratio ultimo 2012 zal dalen naar 0,08, waardoor geen enkele tegenvaller meer kan worden opgevangen.

De rekenkamer merkt verder wel op dat bijna alle financiële risico's die opgesomd zijn in de paragraaf weerstandsvermogen nu zijn gekwantificeerd in termen van restrisico, wat ten opzichte van voorgaande jaren een aanmerkelijke verbetering is.

Notitie

De rekenkamer vindt net als het college een nadrukkelijke ‘verlieswaarschuwing’ op zijn plaats.

De rekenkamer adviseert de raad :

- Bij het behandelen van de kadernota nadrukkelijk de zorgelijke situatie van het weerstandsvermogen te betrekken. Dit geldt uiteraard in het bijzonder bij het maken van keuzes binnen de ambities van de stad.
- Het college op te dragen op korte termijn te komen met een adequaat herstelplan voor de financiële situatie.

De jaarrekening 2011 in een half uur

Daar waar dat wel is gedaan in de programmarekening zelf, constateert de rekenkamer dat met de aanbevelingen voor het jaarverslag in een half uur weinig is gedaan. Het jaarverslag in een half uur is een vast onderdeel geworden van de P&C cyclus. De rekenkamer vindt dat de raad hiermee een goed instrument heeft om de relatief taaie materie van de jaarrekening te beoordelen.

In het algemeen kan een dergelijk verslag een goed beeld geven van de resultaten. De volgende zaken wil de rekenkamer (nogmaals) onder de aandacht van de raad brengen:

- Financieel resultaat:
wat de rekenkamer wederom opvalt bij de schets van de afwijkingen ten opzicht van prorap II is de absolute grootte van de afwijkingen van baten (+ 8,4 miljoen euro) en lasten(-9,5 miljoen euro) in de relatief korte tijd tussen prorap ii en het eind van het jaar.
- Programmaresultaten:
zoals hierboven al aangegeven is volstaan met een opsomming van baten en lasten per programma. Gemist wordt een vergelijking met de begroting. De programma-informatie zou meer de verbinding moeten weergeven tussen de bereikte maatschappelijke doelen, de daarvoor verrichtte inspanningen en de daaraan gekoppelde lasten en baten.
- Overzicht uitgaven en inkomsten
de jaarrekening in een half uur geeft interessante tabellen en grafieken van verschillende doorsneden van uitkomsten en uitgaven. De rekenkamer adviseerde vorig jaar al deze doorsneden ook in de tijd weg te zetten, zodat de raad in staat is vergelijkingen met voorgaande jaren te trekken.
- Inhoudelijke ontwikkelingen
de geschetste maatschappelijke ontwikkelingen zijn kort, bondig maar duidelijk neergezet

De rekenkamer adviseert de raad bij het college aan te dringen op het leggen van verbanden tussen bereikte maatschappelijke doelen, wat daar specifiek door de gemeente voor gedaan is, en tevens een relatie aan te brengen tussen inspanningen en gemaakte kosten.

Verslag bevindingen accountant

De volgende aspecten van de bevindingen van de accountant wil de rekenkamer extra onder de aandacht van de raad brengen:

Notitie

- In 2010 waren er structurele tekortkomingen voor diverse soorten aanbestedingen ook in 2011 is dit het geval, waardoor een goedkeurende verklaring met beperkingen is afgegeven. Het betreft hier 14 mio aan onrechtmatige lasten. Volledigheidshalve dient hierbij gemeld te worden dat het college reeds bij prorap 1 de raad over een belangrijk deel geïnformeerd heeft (bewuste afwijkingen wegens zwaarwegende omstandigheden)
- De accountant adviseert o.a. het budgethoudersmandaat van 100.000 euro terug te brengen naar 25.000 euro om onrechtmatigheden te voorkomen.
- De accountant geeft aan dat medio 2012 een actualisatie van de bouwgrondexploitatie is gepland, die onder andere een gevolg kan hebben voor het weerstandsvermogen in de toekomst. Tevens adviseert de accountant, gegeven de economische onzekere situatie dit soort herzieningen frequenter te doen.
- In 2010 moest nog veel werk door de organisatie worden verricht om achteraf het getrouw en rechtmatig handelen aan te tonen. In 2011 meldt de accountant verbeteringen op het gebied van de interne controle.

De rekenkamer wil naar de raad de aanbevelingen van de accountant nog eens onderstrepen

De belangrijkste conclusie van de accountant is ook in 2011 "U bent niet in control als het gaat om voldoen aan in- en externe regelgeving met betrekking tot aanbesteden" Het op orde brengen en ook houden van de interne controle (contractenregister, verplichtingenadministratie etc.) blijft een prioritair aandachtsgebied.

Samenvattende bevindingen en aanbevelingen

- De rekenkamer is zeer bezorgd over de conclusie van de accountant wat betreft het niet in control zijn, met name ook omdat dit het tweede jaar op rij het geval is.

Aanbeveling 1 De rekenkamer beveelt de raad aan de aanbevelingen van de accountant integraal over te nemen.

- De rekenkamer bevestigt het beeld van "zwaar weer" Sterker nog het is tijd voor de raad om essentiële keuzes te gaan maken.

- Een negatief resultaat dat resulteert in 2012 in een algemene reserve die nihil is impliceert dat er geen enkele ruimte is om tegenvallers op te vangen
- Het feitelijk resultaat is slechter door de bekende verplichtingen die in de komende kadernota opgevoerd gaan worden.

Aanbeveling 2 De rekenkamer adviseert de raad :

- *Bij het behandelen van de kadernota nadrukkelijk de zorgelijke situatie van het weerstandsvermogen te betrekken. Dit geldt uiteraard in het bijzonder bij het maken van keuzes binnen de ambities van de stad.*
- *Het college op te dragen op korte termijn te komen met een adequaat herstelplan voor de financiële situatie.*

- In het maken van aansluiting tussen begroting en programmaverantwoording zijn kwalitatief forse stappen gezet.

Notitie

Aanbeveling 3 De rekenkamer adviseert de raad bij het college aan te dringen op het leggen van verbanden tussen bereikte maatschappelijke doelen, wat daar specifiek door de gemeente voor gedaan is, en tevens een relatie aan te brengen tussen inspanningen en gemaakte kosten.

Aanbeveling 4 Tot slot adviseert de rekenkamer om ook in het jaarverslag in een half uur meer de ontwikkelingen in de tijd weg te zetten en conclusies te verbinden aan de gepresenteerde cijfers. Niet alleen zal dat de leesbaarheid en toegankelijkheid bevorderen, maar wordt dan ook de slag gemaakt van presenteren van gegevens naar informatievoorziening

Drs. Hans J.W. Verdellen

Voorzitter rekenkamer Venlo